

Akcia: Branč
Lokalita: Myjavská Pahorkatina

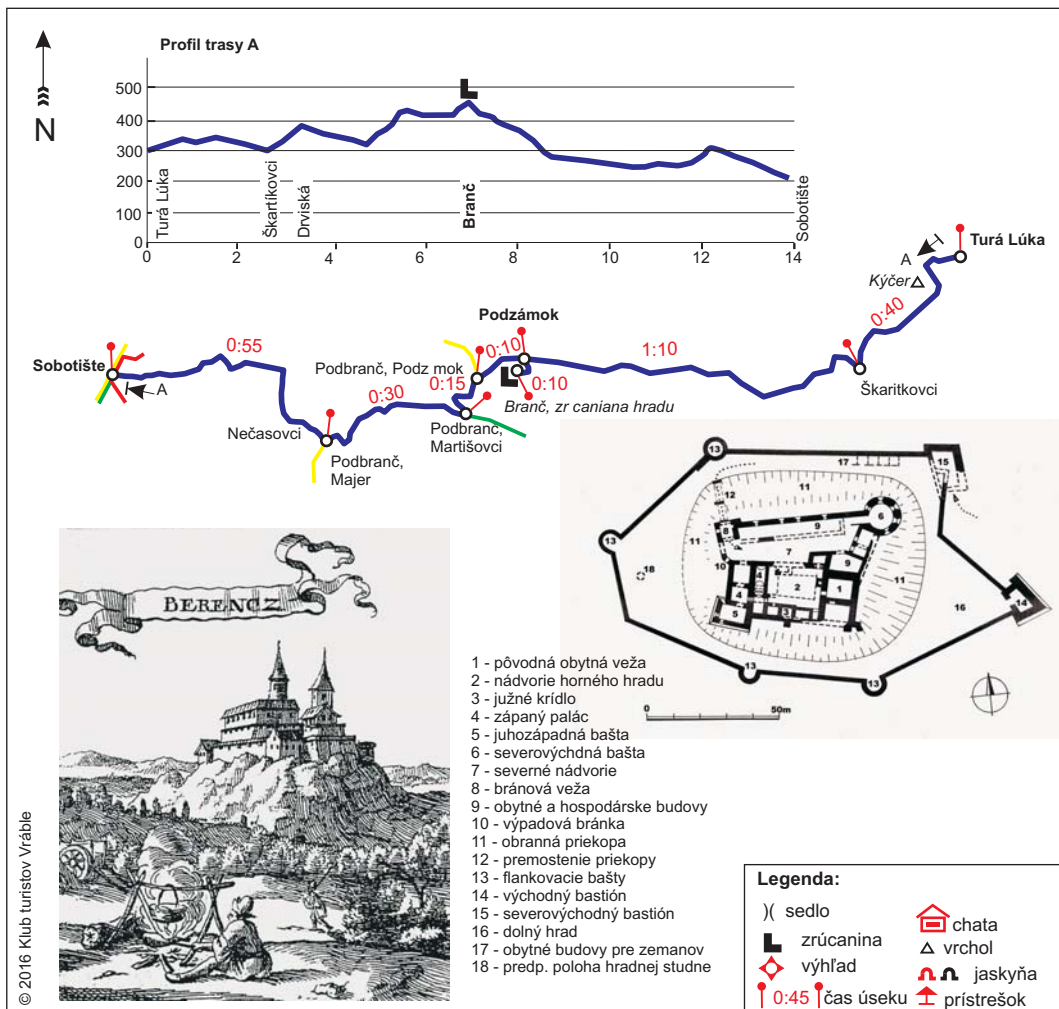
Parametre trasy:

A Prevýšenie: 450 m
Dĺžka trasy: 14,2 km
Čas bez prestávok: 3:55 hod.

Zdroje:
trasa, časy: www.turistickamapa.sk
Text, obrázky:
www.dejinyzahoria.sk
www.podbranc.sk
www.obecsobotiste.sk
sk.wikipedia.org

Dátum: 19.3.2016

Tiesňové volanie:
112

Myjavská Pahorkatina

Myjavská pahorkatina patrí do skupiny flyšových pohorí aj keď geologická stavba oblasti je relatívne pestrá. Bradlové pásmo tvorí hranicu s flyšovými horninami na severe. Severná časť Myjavskej pahorkatiny je budovaná pieskovicami, ilovcami, zlepenkami obdobia eocénu až oligocénu, tieto horniny sú súčasťou flyšového pásma. Z hydrologického hľadiska patrí menšia západná časť k povodiu Moravy (odvodňuje rieka Myjava s Brezovským potokom), východná časť prináleží k povodiu Váhu.

Myjavská pahorkatina patrí k nízkym, rozpojeným pohoriam, čo umožnilo vznik kopaničiarskeho osídlenia. Je súčasťou Myjavsko-bielokarpatskej oblasti rozptýleného osídlenia a jej Myjavskej podoblasti. Vnútri pahorkatiny sa nachádzajú tri mestá: Myjava, Stará Turá a Brezova pod Bradlom. Má približne 40 000 obyvateľov. (wikipedia.sk)

Hrad Branč

Zručanina hradu Branč leží na rovnomennom kopci Myjavskej pahorkatiny nad Podzámkom, miestnou časťou obce Podbranc. Najstaršia písomná zmienka je z roku 1317. Hrad sa rozkladá na ploche asi 7.500 m², vo výške 480 m n.m. Keďže hrad stál na pomerne ľahko prístupnom kopci, jeho obrana sa neustále zdokonaľovala. Hlavný vchod do dolného hradu je od východu. Vstup do hradu bol strážený dvoma bastiónmi vonkajšieho opevnenia. Oproti hlavnému vchodu je trištvrtokrúhová delová bašta stredného hradu, chrániaca paľbou z diel a ručných zbraní priestor vchodu pred nepriateľom. Obvodové múrivo dolného hradu je na štyroch miestach prerušené polkruhovými baštami.

Hrad je rozdelený na dve hlavné časti: dolný hrad a stredný hrad. Stredný hrad je od dolného hradu oddelený výrazne suchou hlbokou priekopou, ktorá zvyšovala prirodzenú výšku opevnenia stredného hradu. Vchod do stredného hradu bol pôvodne v rohu (oproti pomníku). Aj tam, kde je zem zarovnaná (kde nie je priekopa - bola, ale sa zem zasykala spadnutím horného a stredného hradu), útočníci museli prekonať 80 m nekrytého priestoru (priekopu) pod priamou paľbou obrancov hradu. Stredný hrad sa funkčne delí na 2 časti: severné

nádvorie stredného hradu a obytnú palácovú časť. Z nádvorja (pri pomníku) sa po schodisku vystupovalo do átriového dvora a do jednotlivých miestností. Bolo tu 40 izieb - 15 v prízemí, 20 na prvom poschodí a 5 na druhom poschodí. Na západnom nádvorí dolného hradu (neďaleko pomníka) bola hradná studňa. Staršia studňa bola i na nádvorí stredného hradu (blízko jedinej sprístupnenej miestnosti).

Hrad nechal postaviť magister Aba z Hlohovca medzi rokmi 1251 - 1297. Toto datovanie bolo určené podľa archeologického výskumu - podľa nálezu mincí s uvedenými rokmi 1251 - 1261. V ďalších rokoch sa na hrade vystriedalo 40 majiteľov. V roku 1309 hrad získal Matúš Čák Trenčiansky, krátku dobu hrad vlastnil i český kráľ Ján Luxemburský, v roku 1394 Žigmund Luxemburský. Po tomto roku sa datuje prestavba v rozsahu stredného hradu. Výsledkom bol typicky gotický skalný hrad s útočnou vežou, palácom, kaplnkou a v juhovýchodnom rohu stredného hradu s vysokým hradbovým obvodovým múrom.

V 16. storočí sa stal hrad vlastníctvom Františka Nyáryho, ktorý sa oženil s dcérou pána hradu Korlátka (Cerova) a s celou rodinou tu žili i poslední príslušníci rodu Nyáry, ktorí si postavili nový kaštieľ v Sobotišti (na námestí) a postupne sa tam presťahovali aj so zariadením. Bolo to pre nich pohodlnejšie sídlo. Hrad zostal opustený a chátral. V období tureckých vojen slúžil ako útočisko okolitému obyvateľstvu, pričom v období rokov 1674 - 1675 bol prechodnou väznicou protestantských kňazov, ktorí boli odsúdení bratislavským súdom na galeje. Zomreli v jamách (väznica po obvode múru). Túto udalosť pripomína pamätník a každoročné bohoslužby na hrade. Keďže bol hrad opustený, ľahko ho napadli a vypálili Turci a hrad tak zostal dodnes. (www.podbranc.sk)

Sobotíšte

Obec Sobotíšte sa hodnoverne písomne prvýkrát spomína v roku 1251 v listine Bela IV. ako „terra Zobodicha“. Obec patrila do hradného panstva hradu Bana, od roku 1297 do brančského hradného panstva. Názov obce dokladá, že vznikla snáď už v 12. storočí ako ťhová osada na obchodnej ceste spájajúcej územie Moravy s Podunajskom. Patrí k veľmi starým obciam Myjavskej pahorkatiny.

Od druhej polovice 13. stor. sa hospodársky vývoj osady Sobotíšte spomalil, v dôsledku premiestnenia ťhrov do blízkej Senice, ktorá sa už v roku 1273 spomína ako mestečko (oppidum). Sobotíšte tak nadobudlo charakter mestečka až v druhej polovici 16. storočia. Patril však k najľudnatejším obciam Brančského panstva a zachovalo si rozsiahly chotár, v ktorom od 17. storočia prebiehalo intenzívne kopaničiarske osídlenie.

Z demografického vývoja Sobotíšte je známe, že roku 1576 tvoril v ňom daňový základ 19 port a roku 1617 bývalo v Sobotišti popri bližšie neznámom počte ťheliarov a podťheliarov, 40 sedliackych a 12 slobodníckych rodín. Podľa daňového súpisu Nitrianskej stolice z roku 1753 malo Sobotíšte v tomto roku spolu 393 rodín, z ktorých 252 bývalo v mestečku a 141 malo domy postavené až na kopaniciach. Podľa výsledkov sčítania obyvateľstva bolo roku 1787 v mestečku a na kopaniciach spolu 405 domov, v ktorých bývalo 662 rodín a žilo spolu 3231 obyvateľov.

Po roku 1526 prešiel majetok Brančského hradného panstva, teda i obec Sobotíšte do rúk uhorskej grófskej rodiny Nyáryovcov, ktorí v obci 1630 nechali postaviť opevnený kaštieľ s parkom a rybníkom. V roku 1613 kráľ Matej I. povolil v obci usporadúvať výročné jarmoky, čo spolu s týždennými trhmi podporovalo rozvoj obce.

V priebehu 18. storočia vznikla manufaktúra na spracovanie koží a v roku 1770 vznikla manufaktúra na spracovanie súkna založená Nyáryovcami.

Obyvateľstvo sa v prevažnej miere živilo poľnohospodárstvom, rozšírené bolo aj pestovanie viniča. Domáci remeselníci popri bežnej remeselnej produkcii vyrábali drevený riad a do konca 19. storočia vrecia.

V roku 1831 mal obec 4854 obyvateľov. V tom čase tu bolo niekoľko mlynov, menších pivovarov a viac ako 30 krčiem. Vybudovaním železnice sa obec dostala mimo obchodnej trasy, čo prispelo k jej hospodárskej stagnácii a poklesu počtu obyvateľstva.

V roku 1845 založil v Sobotišti učiteľ Samuel Jurkovič Gazdovský spolok a spolu s mladými štúrovcami - študentmi Bratislavského ev. lýcea tu založili v roku 1841 Slovenské národné divadlo nitrianske a odohrali tu dve predstavenia.

Počet obyvateľov sa postupne znižoval, v roku 1940 ich počet klesol na 2424 a dnes je to číslo okolo 1500. (www.obecsobotiste.sk)